
Hospodářské noviny vybraly 20 kroků, jak změnit Česko k lepšímu

Hospodářské noviny vybraly 20 kroků, jak změnit Česko k lepšímu

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

18.11.2009, rubrika: Téma, strana: 2

1. vyměnit politiky Osmaosmdesát procent lidí je nespokojeno s českou politikou a z toho pramení celková nálada ve společnosti. Jen za to, co předvedli letos, by si většina českých politiků zasloužila doživotní zákaz činnosti. Jak ale změnit českou politiku, prolezlou korupcí, soustředěnou jen na sebe a nemající žádnou vizi? Nevolit ty, kteří nás do tohoto stavu přivedli – třeba i celé strany. Vyjádřit občanskou nespokojenost hlasitěji – třeba i demonstracemi. A dostat do politiky skutečnou elitu společnosti, třeba i za cenu, že politici budou podstatně lépe placeni než dnes. Je to naivní? Ne, nutné.
2. vykořenit korupci Česko je až 52. v mezinárodním žebříčku vnímání korupce, je to mor českého byznysu a politiky, bere lidem motivaci. Jedním z kroků, jak s ní bojovat, je maximální otevřenost – všechny veřejné zakázky by měly být zveřejněny na internetu. Příklad ze Semil: díky otevřenosti místní rozpočet šetří na veřejných zakázkách až 25 procent. Politici musí být povinni zveřejňovat majetková přiznání na internetu a ta jsou veřejně přístupná.
3. dát vládě silnější mandát Od roku 1996 provází každou vládu nestabilita a žádná vláda není schopna prosadit jasný program. Česko musí změnit volební zákon tak, aby produkoval silnější většinu v parlamentu. Většinové prvky by měly být výrazně posíleny, funkčnějšímu parlamentu by pomohl lichý počet poslanců či bonus pro vítěze. Politikům by to zároveň umožnilo pracovat na déleobdobějších vizích a strategiích pro zemi.
4. Zlepšit vzdělání Modla uplynulých let, mít co nejvíce vysokoškoláků, musí být vystřídána snahou o co nejvyšší kvalitu vzdělání. K tomu pomůže zavedení školného, které zvýší motivaci i možnost zaplatit nejlepší profesory. Ve světovém žebříčku univerzit figuruje nejlepší česká škola – Karlovauniverzita – až na 229. místě, ČVUT na 394. Přitom Holandsko má v první stovce dvě univerzity, Švédsko též, Dánsko zastupuje na 51. místě univerzita Kodaň. Lépe než my jsou na tom z menších států Finsko, Norsko, Řecko, Belgie i Rakousko.
5. Poslat víc studentů do ciziny Česku nejvíc prospěje, když mladá generace získá větší možnost studovat a pracovat v zahraničí. Ve srovnání například s Polskem máme velký handicap v počtu lidí, kteří studují či pracují venku – u nás jen tři procenta vysokoškoláků studují v zahraničí. Stát by měl financovat možnosti úplného či částečného studia v zahraničí a podpořit výuku jazyků.
6. Vyjasnit si dlouhodobou vizi Kupte si přímotopy, bude levná elektřina, radil stál lidem v 90. letech. Když zdražila, vrhly se obce za podpory státu na budování plynových přípojek. Teď zase velké peníze míří na tepelná čerpadla či peletkové kotle. Tak je to v Česku skoro se vším. Budou jaderné elektrárny a kde? Padnou uhelné limity? Kde budou dálnice a kde stačí rychlostní silnice? Kolik je třeba univerzit? Kolik vysokých škol? Jak bude organizován vědecký výzkum? Jak bude fungovat zdravotnictví? Co důchody? Politické strany žijí ve čtyřletkovém cyklu. Chybí vize rozvoje republiky. Úkol pro nepolitický orgán podobný ekonomickému NERVu.
7. Definovat národní zájmy Česko musí mít jasnou představu, jak se bude bránit evidentním snahám Ruska o ekonomické ovládnutí klíčových energetických odvětví. Česko si také musí vybudovat konstruktivnější pozici v rámci Evropské unie. Jasná orientace na vazbu se Spojenými státy by měla být dalším pilířem zahraniční politiky.

8. Omezit vliv státu Byrokracie v podnikání, v přiznávání daní, v jakékoliv aktivitě v Česku je pořád příliš velká. I proto jsou lidé pasivní. Stát by měl ještě snížit přímé daně, zjednodušit další odvody, zrušit daňové výjimky, zjednodušit pravidla pro podnikání a omezit formální povinnosti, kterými zatěžuje své občany. Daňová kvóta na úrovni 36 procent je v EU pod průměrem, ve srovnání se světem je však vysoká.

9. Zastavit zadlužování Zatím máme sice šestý nejmenší celkový dluh v EU, zadlužení ale roste raketovou rychlostí a trend je jeden z nejhorších v Evropě. Již ohrožuje chod státu i obcí. Schodek rozpočtu je letos na úrovni 6,6 % HDP. Reformou musí projít především sociální a mandatorní výdaje, které (včetně důchodů) pohlcují přes polovinu rozpočtu. Bez reformy nemáme šanci přijmout euro, kvůli zadlužení a neplnění maastrichtských kritérií nevystřídá korunu dřív než v roce 2015.

10. Změnit důchodový systém Výplaty důchodů jsou největším problémem státních financí – už letos si na ně musel stát vypůjčit 33 miliard korun. Situace se bude zhoršovat, je nutné systém změnit. I kvůli tomu, že ten dnešní je nespravedlivý, rovnostářský a nedokáže zajistit slušnou životní úroveň a dobré postavení seniorů ve společnosti. Na důchody bude nutné spořit víc ze svého a děti mohou například část svých daní posílat přímo rodičům.

11. Lépe využít peníze z Evropské unie Španělsko a Portugalsko jsou příkladem civilizačního skoku díky penězům z EU, které vlády nasypaly do silnic, rychlé železnice nebo letišť. Jasně dlouhodobé plány výstavby, které Česko postrádá, umožnily čerpat maximum možných příspěvků z Bruselu. O něco podobného se nyní snaží Polsko, které spolu se silnicemi staví třeba i sítě optických kabelů. Vytvoří se tím základna, která umožní rozvoj dalších odvětví, byznysu, vědy i vylepší životní standard.

12. Zlepšit podmínky pro vědce Čeští vědci sice patří v mnoha oborech ke světové špičce, ale ve srovnání se svými zahraničními kolegy mají k dispozici zoufale málo peněz. Politici ani po dvaceti letech nezměnili systém, kdy všichni vědci dostávají stejně prostředků. Průměrní i výjimeční. Byznys nemá mnoho možností, jak spolufinancovat konkrétní výzkum. Příkladem může být Finsko, které před lety pustilo do vědy soukromé investory, tamní politici finance nasměrovali do užšího výběru vědeckých oborů a výsledkem je Nokia, která dnes táhne celou finskou ekonomiku.

13. Úřady přesunout na web Jsou země jako třeba Estonsko, kde se dá přes internet i volit. V Česku ale podobné snahy zatím končily spíše nezdarem. Když začátkem listopadu spustily úřady projekt datových schránek, zkolabovaly počítače na soudech. Kvalitní systém elektronické komunikace mezi státem a jeho občany výrazně šetří čas podnikatelů a peníze státu, který nepotřebuje tolik úředníků. Po prvních pokusech vlády Mirka Topolánka to dnes ale vypadá, že státní e-projekty půjdou znovu k ledu. Kvůli krizi politici odložili například zavedení elektronických občanek.

14. Prezidenta volit přímo Přímá volba prezidenta, ale i starostů nebo hejtmanů, by přinesla jasnější mandát a zamezila zákulisním machinacím politických stran. Milan Jančík, kterého odsunuly preferenční hlasy na hranici volitelnosti, by nikdy nebyl starostou Prahy 5. Přímé volení prezidentů – třeba v Polsku a na Slovensku – mají silnější mandát, i když ústavní pravomoci jsou srovnatelné s těmi, které má prezident český. Zejména v Polsku prezident po roce 1989 tradičně funguje jako protiváha vládě a často předkládá alternativní politická řešení problémů.

15. Dostat lobbying pod kontrolu Podnikatelsko-lobbistické skupiny měly v minulém roce přístup k citlivým informacím o veřejných soutěžích a státních dotacích a využívaly nestandardních praktik od lobbismu na hraně zákona, klientelismu až po klasickou korupci. To říká zpráva tajné zpravodajské služby BIS za rok 2008. V Česku se zájmovým skupinám mimořádně daří přes politiky prosazovat své zájmy. A politikům to prochází. V Česku totiž tragicky chybí jinde naprosto běžná pravidla pro lobbying. Poslanci mnohokrát, naposledy v říjnu, odmítli zákon, který by je nutil přiznávat, s jakými lobbisty a o čem jednali.

16. Ukončit policejní čistky Každoročně varuje BIS před bujením korupce, narůstající hospodářskou kriminalitou, neprůhlednými státními zakázkami či prorůstáním organizovaného zločinu do státní správy. Příslušné policejní útvary jsou ale dlouhodobě decimovány, například finanční policii slavně zakládal Stanislav Gross a po dvou a půl letech ji zrušil Ivan Langer. Přitom zapracování detektiva specializovaného na ekonomické delikty trvá nejméně pět let. Úspěšnost policie je tak stále nižší, u hospodářské kriminality letos spadla na 43 %.

17. Usnadnit policii boj s korupcí Policie v boji s korupcí i hospodářskou kriminalitou jednoznačně prohrává. I proto, že se politici dosud nerozhoupali k tomu, dát jí do rukou účinnější nástroje. Dva konkrétní návrhy přinesl NERV – whistleblowing (ochrana oznamovatelů korupčních praktik) a zavedení institutu agenta provokatéra pro případy podezření z korupce. Pomoci by mělo zrušení tzv. akcí na doručitele, zavedení trestní odpovědnosti právnických osob a tzv. černá listina firem, které v minulosti při veřejných zakázkách podváděly.

18. Odpolitizovat státní správu Politické strany mají neúměrný a často i zhoubný vliv na to, kdo bude na nejvyšších místech úřednické hierarchie. V praxi po volbách přichází personální „noc dlouhých nožů“, a to na úrovni státu, krajů i měst. Česko je jedinou zemí EU, ve které neplatí služební zákon, který vymezuje práva a povinnosti úředníků. Skončit by mělo i trafikování v polostátních podnicích, jehož výsledkem jsou neprůhledné tendry, předražené dálnice nebo ČSA na pokraj krachu.

19. Odpolitizovat televizi České veřejnoprávní vysílání stále více a více svírá stranická kuratela. Například na Českou televizi „dohlíží“ exposlankyně KSČM, exporadce Jiřího Paroubka či exmluvčí Prahy 5, ovládané ODS. O šéfovi veřejnoprávního média pak nerozhoduje předložená vize či ekonomičnost projektu, nýbrž schopnost zalíbit se v partajních ústřednách. Již několikrát neprošel návrh, aby radní byli voleni i senátory, případně jejich část jmenoval prezident. Řešením do budoucna by byl přímý vliv například církví, odborů či velkých občanských sdružení.

20. Postavit Kaplického knihovnu Chobotnice od architekta Jana Kaplického je nejlepším symbolem české uzavřenosti a malosti posledních let. Projekt vyhrál mezinárodní architektonickou soutěž, nestaví se ale po zásahu politiků, kterým se „nelíbí“. Hlavní roli v tom hraje politická ješitnost a fakt, že se tak velký projekt odvažuje někdo vybrat bez účasti místní podnikatelsko-politické mafie.